

Tot de meest geliefde eenjarigen behoort een plant die dat strikt genomen niet eens is. Het leeuwebekje zou met gemak meerdere jaren meekunnen.

Leeuwebekjes

BRIAN KABBES

1

Als kind al had ik een grote fascinatie voor bloemen die kunnen bewegen: voor het scharnieren van de bloemen van de zo treffend benaamde scharnierplant, het hamer-en-aambeeld principe van een saliebloem, maar zeker ook de gapende muil van het leeuwebekje, *Antirrhinum*. Door zacht in de zijkanten van een bloem te knijpen spert het leeuwebekje zijn keel wijd open als een lome Afrikaanse roofkat.

De determinatie van het type muil blijkt tamelijk cultureel gebonden. Duitsers herkennen er net als de Nederlanders en Vlamingen een leeuw in, Engelsen denken eerder aan draken. Amerikanen hebben het ook over een drakenmuil, maar gebruiken eveneens de naam *skull flower*; de zaaddoosjes lijken inderdaad net menselijke schedeltjes.

Mediterrane oorsprong Op het Iberisch Schiereiland komen de voorouders van het leeuwebekje nog steeds in grote verscheidenheid voor. Met een voorliefde voor zonnige en stenige plaatsen zijn ze vaak groeiend op rotswanden en oude, verweerde muren te vinden. De tuinleeuwebek, *Antirrhinum majus*, laat een grote variatie aan bloemkleuren zien, bij de wilde oervorm is dat palet veel minder breed en beperkt tot verschillende tinten lila en roze. Door intensief veredelingswerk heeft men nauw verwante soorten met afwijkende bloemkleuren weten in te kruisen en zo is er een regenboog aan kleuren ontstaan. Al deze kruisingsouders delen met de oerleeuwebek de mediterrane herkomst en logischerwijze de daaruit voortvloeiende voorkeur voor zon en warmte.

Hoewel het eigenlijk meerjarige, verhoudende planten zijn, bloeien leeuwebekzaailingen al na enkele weken. Daardoor is de toepassing als eenjarige zomerbloeier veel eenvoudiger dan het moeten verzorgen van nauwelijks winterharde kuisplanten. Dat leeuwebekjes meerjarig

2

zijn en ware overlevingskunstenaars bleek uit een door mij stiefmoederlijk behandeld exemplaar dat zich vele jaren in een bloempot in de vensterbank aan het leven wist vast te klampen. Als ik vaker water had gegeven had hij waarschijnlijk nog steeds geleefd.

Veelzijdig Tuinleeuwebekken zijn er in vele gedaanten. Hoge rassen halen met gemak een meter en zijn daardoor goed te gebruiken als snijbloem. De stevige en kaarsrechte stengels zijn prima te snijden, knoppen openen zich bij goede verzorging alsnog op de vaas, al vallen de uitgebloeide bloemen makkelijk af. Dat de hogere rassen zoals de aantrekkelijke bronsoranje *Antirrhinum majus* 'Ribbon Bronze' zich ook goed lenen voor gebruik in de border spreekt voor zich. Eveneens aantrekkelijk in hogere gemengde beplantingen zijn de spierwitte 'Royal Bride', 'The Rose' in roze en zeker ook de intens wijnrode 'Black Prince'. Met wat zoeken zijn van deze rassen zaden via het internet te bemachtigen, Google is daarbij een goed hulpmiddel. Als tegenhanger zijn er ook rassen die juist opvallen door hun gedrongen groei. Zelf zie ik liever de hoge cultivars, daarbij zijn de verhoudingen aangenamer om naar te kijken, maar slecht zijn de lage leeuwebekken zeker niet. Door de korte stengels, maar nog steeds grote bloemen, lijken ze rijker te bloeien. Dat maakt ze erg geschikt als potplant op het terras of als randplant in de voorste regionen van een bloembed. De zaairassen 'Rocket' en 'Montego' zijn heel populair omdat ze makkelijk en snel bloeien en uitstekend aangepast blijken te zijn aan onze vaak onvoorspelbare zomers.

Bij gespecialiseerde kwekers worden ook door stek vermeerderde rassen aangeboden, die zijn iets duurder maar hebben als voordeel dat je precies weet hoe ze bloeien. Zelf heb ik goede ervaringen met de gezellig oranje 'Bronze' en 'Diana Cerise' waarvan de bloemen binnenstebuiten gevouwen lijken te zijn. Ongetwijfeld zijn er nog vele andere en nieuwere goede rassen, de ontwikkeling staat niet stil.

Nieuwe wegen Hoewel veredelaars al ruim 100 jaar zeer intensief bezig zijn met het verbeteren van de tuinleeuwebek lijkt er maar weinig aandacht te zijn voor een heel aantrekkelijke eigenschap: de meerjarigheid. Hoe prettig zou het zijn om betrouwbaar winterharde leeuwebekjes in je tuin te kunnen planten die elk jaar alleen maar voller en mooier worden. Voorzichtig komen nu de eerste resultaten in zicht door kruisingen met een plant die tot voor kort nog niet gebruikt was als ouder, *Antirrhinum braun-blanquetii*, een meerjarige winterharde leeuwebek uit de Pyreneeën. Hoewel de geel met witte bloemen niet onaardig zijn, is het geen spectaculaire plant. Veel interessanter zijn de kruisingen met tuinleeuwebekken die de gewenste winterhardheid combineren met een grotere variatie aan kleuren. *Antirrhinum* 'Orange Wonder' is een goede eerste stap, er zullen beslist nog vele volgen. ■

Brian Kabbes is kweker, publicist en selecteur te Suameer, Friesland. Samen met zijn vrouw Meerim kweekt hij een bruikbaar sortiment vaste planten. Daarnaast is hij begeleider van botanische reizen naar Kirgizië. www.kabbes.nl

4

1. 'Orange Wonder', een kruising tussen *Antirrhinum braun-blanquetii* en *A. majus*
2. Zaaddoosjes van het leeuwebekje
3. *Antirrhinum majus* 'Bronze'
4. *Antirrhinum majus*, de wilde vorm
5. *Antirrhinum braun-blanquetii*